

HAZIRLADI

XANIM AYDIN

“İblis” pyesinin motivləri əsasında Mehriban Ələkbəzadənin quruluşunda yenidən həyat qazanan “İblis və...” Azərbaycan teatr tarixi üçün yeni hadisə idi. Tamaşa klassika və müasirliyin uğurlu sintezi kimi də dəyərləndirilə bilər.

“İBLİS VƏ...” NİN PREMYERASINDAN QEYDLƏR

Bu günlərdə “İblis və...” tamaşasının premyerası oldu. Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrının səhnəsində tüğyan edən “İblis”in ilk fırtınası Sankt-Peterburqda Aleksandrinski Teatrında görünmüşdü. Rusiyada tamaşa böyük əks-sədaya səbəb olmuşdu. Hüseyin Cavidin “İblis” əsəri əsasında səhnəyə qoyulan tamaşa ilk dəfə 1920-ci il dekabrın 21-də Azərbaycan Dövlət Teatrında (İndiki Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrında) səhnələşdirilib və bu, Azərbaycanın teatr həyatı üçün böyük hadisə idi.

CAVIDİN “İBLİS”İ BÜTÜN “İBLİS”LƏRİN FÖVQÜNDƏDİR

Avropa fəlsəfəsini, mədəniyyətini, həmçinin yunan mifologiyasını yaxşı bilən Hüseyin Cavidin “İblis”i ona qədər və ondan sonra yaradılan bütün İblis obrazların fəvqündə dayanır, desək, yəqin ki, yanılmarıq. Çünki onun “İblis”i fəvqəlbəşəddir, dağıdıcı, qəddar, dondan-dona girən, daha hiyləgər və məqsədinə çatmaq üçün hər cür mənfur vasitədən istifadə edən məxluqdur. Onun zərər qədər rəhmi yoxdur. Cavid əsər boyu insan karakterinin hər iki tərəfini - mərhəmət və qəddarlığını müqayisəli şəkildə qələmə alıb. Bu cür əsərin səhnələşdirilməsi, əlbəttə ki, rejissordan böyük məharət, ustalq, Cavid yaradıcılığına və ruhuna, həmçinin insan psixologiyasına bələdlik tələb

edir. Əməkdar incəsənət xadimi, dövlət mükafatı laureatı Mehriban Ələkbəzadə də bunun öhdəsindən artıqlaması ilə gəlib.

Bu gün də “İblis” pyesinin motivləri əsasında Mehriban Ələkbəzadənin quruluşunda yenidən həyat qazanan “İblis və...” fəlsəfi-dekonstruktiv metadramı Azərbaycan teatr tarixi üçün yeni hadisə idi. “İblis və...” tamaşası klassika və müasirliyin uğurlu sintezidir. Bu sintezlə İblis və ətrafındakıların gərgin mübarizəsi parlaq tonlarla təzahürünü tapa bilər.

“İBLİS” VƏ “ARIF” OBRAZLARININ DİNAMİKASI

İblis obrazının ifaçısı hamımıza “Bəxt üzüyü”ndən yaxşı tanış olan Aysad Məmmədov idi (dublyoru Anar Heybətov). Aktyorun rolun uğurlu alınması üçün sərf etdiyi enerji tamaşaçı zəhmətə ən uzaq yerlərində belə hiss edilirdi. Əhvalına, çatdırdığı mesajı uyğun səs tonu və mimikalarının dəyişməsi əla idi. O ki qaldı Mehriban xanımın göstərdiyi “İblis”lə Cavidin “İblis”inin fərqi, tamaşadakı İblis daha qəddar, daha məkrli, müasir idi.

Arifi canlandıran Murad İsmayıl idi ki, xüsusilə bu rol üçün Akademik Rus Dram Teatrından dəvət almışdı. “Əli və Nino”da Əli, “Aydın”da Dövlət bəy obrazlarını böyük məharətlə ərsəyə gətirən, qısa müddətdə tamaşaya qoşulan aktyorun əziyyəti nəticəsiz qalmayıb. Murad 11 məşq Arifin ruhunu, psixoloji gərginliyi, mübarizəni

maksimum ötürə bilib. Qeyd edək ki, aktyor “Müsyö İbrahim və Quran çiçəyi”ndə Fuad Poladovla oynadığı son roldan sonra ilk dəfə yeddi ildən sonra “Azdrama”nın səhnəsində görünürdü.

“RƏNA”, “ELXAN” VƏ “XAVƏR”İN FƏRQLİ PERFORMANSI

“Rəna” obrazını da qeyd etmək yerinə düşər. Obrazı Vəfa Zeynalova canlandırıb. Onun geyimi xüsusilə diqqəti çəkirdi. Bu, Rəna da orijinaldakı türk şafqət həmsiyyəti Rənadan yaxşı mənada, çox fərqlənir. Sanki daha dəli-dolu, atasının qatilini tapmaqdan ötrü özünü oda vuran, gözündə qorxu olmayan bir xanımdır. Enerjili və bugünkü cəmiyyətə daha uyğun xarakterdir.

Elşən Rüstəmovun Elxanı da təqdirəlayiqdir. Aktyor möhtəşəm performansını bu obraz üzərində də peşəkarcasına tətbiq edib. Səs tonu, hərəkətləri, səhnəni və tamaşaçıyı tam ələ alaraq hiss etməsi təkrarsız idi.

Gənclərdən Lalə Süleymanovanın yaratdığı Xavərin səhnədəki plastikası, çevikliyi, tərəf müqabilini son dərəcə həssaslıqla hiss etməsi də nəzərdən qaçmır.

İŞIQ, SƏS VƏ ALQIŞLAR...

Tamaşanın dekorunda, işıqlarında və aktyorların geyimlərində qara, ağ və qırmızı rənglər üstünlük təşkil edirdi. Məlumdur ki, qara soyuq, qəmli rəng hesab olunur və ağ rəngin, aydınlığın, işıq rəmzinin tam əksidir. Qırmızı həyat rəngidir. Eyni zamanda fəallıq, enerji, dinamizm, güc, mətanət, əzm, həmçinin məhəbbət, ehtiras və qəzəb rəmzidir. Hüseyin Cavidin “İblis”i də məhz bütün bunların cəmidir ki, səhnədə də həmin rəngli işıqların vəhdəti

vasitəsilə aktyor oyunu və rejissor quruluşunun üstündə sanki bir qüvvətverici amildir.

Tamaşanın musiqisi də qeyd olunmalıdır. Milli ruhda olan musiqilər, xüsusilə də tarın heyvətəməz ifası sanki səhnələri tamamlayır.

Tamaşa uğurlu alınıb, desək, yanılmarıq. Ümumiyyətlə, Mehriban xanımın hər işi yaxşı mənada təəccübləndirir və teatr səhnəmizin əmin əllərdə olduğuna inandırır. Mehriban xanım rejissor olaraq insan psixologiyasına, təbiətinə yaxşı bələddir və onu aktyor vasitəsilə tam enerji ilə peşəkarcasına ötürə bilər.

Tamaşanın sonunda səslənən alqışlar da onun necə alınmasından xəbər verir. Təzime çıxan aktyor heyəti və rejissor xanımın şərəfinə təşəkkür üçün ayağa qalxan tamaşaçıların nə alqışları bitdi, nə də gül çələnglərinin ardı-arası kəsildi.

